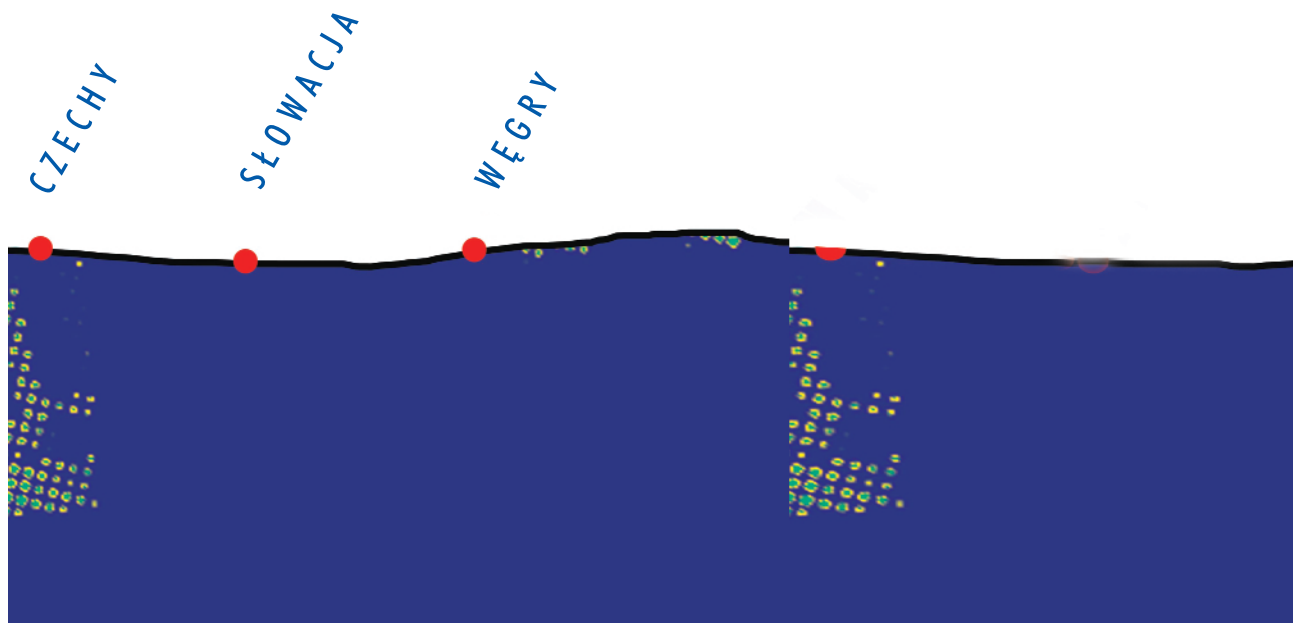

Atrakcyjność aktualnych i przyszłych członków Unii Europejskiej

Na szarym końcu

Zbigniew Tytko

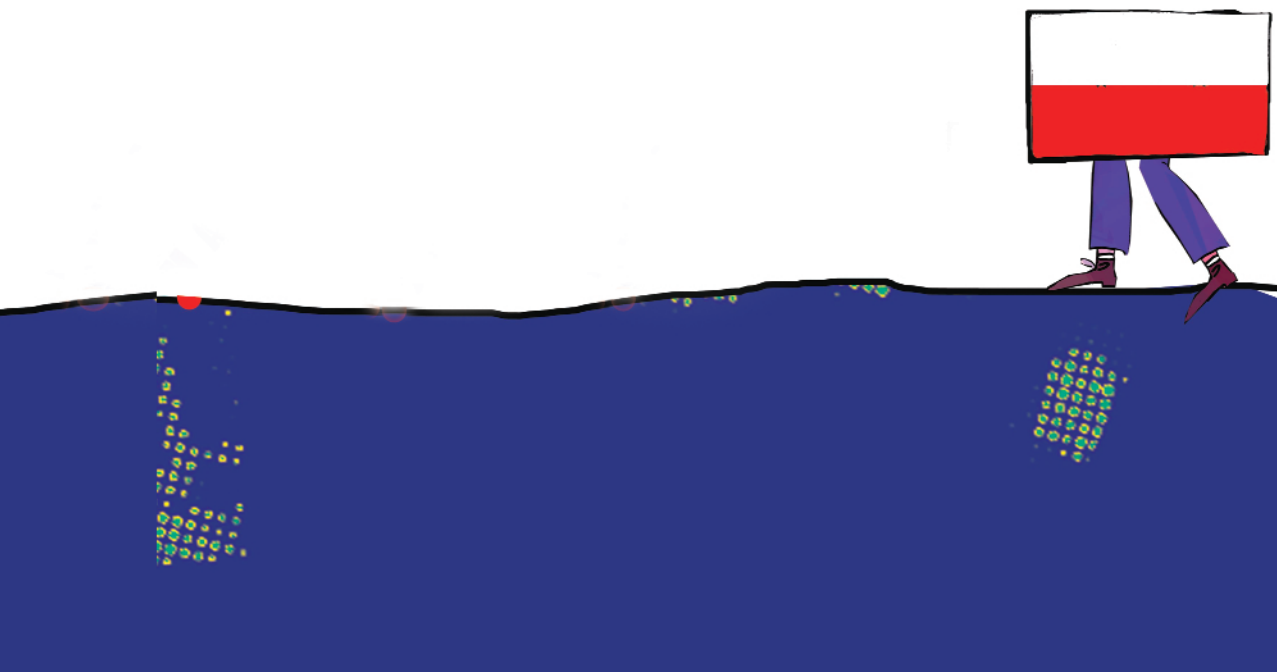
Kraje Unii Europejskiej oraz kraje do niej kandydujące są bardzo zróżnicowane pod względem atrakcyjności lokalizacji inwestycji przemysłu ochrony zdrowia. We wspólnym zestawieniu najlepiej wypadają Finlandia, Szwecja, Dania, Holandia i Irlandia. Wśród krajów Grupy Wyszehradzkiej (Polska, Czechy, Słowacja i Węgry) nasz kraj plasuje się na samym końcu.

Ostatnia pozycja w przedstawionym rankingu wynika z wielu przyczyn, lecz najstarszym punktem Polski jest przede wszystkim biurokracja i uciążliwość regulacji prawnych. Z punktu widzenia inwestorów naszymi zaletami są niskie koszty siły roboczej oraz duży rynek zbytu. Polska ma także relatywnie dobrą infrastrukturę transportową. By nasz kraj mógł skuteczniej konkurować o inwestycje w przemyśle ochrony zdrowia, konieczne są działania zmierzające do ułatwienia procesu otrzymywania wszelkich pozwoleń niezbędnych do rozpoczęcia

działalności inwestycyjnej oraz stworzenia takich rozwiązań prawnych, które sprzyjałyby konkurencyjności firm. Korzyści można osiągnąć także poprzez zaoferowanie bardziej atrakcyjnych zachęt inwestycyjnych oraz pełną stabilizację sytuacji politycznej.

Należy pamiętać, że opisana sytuacja jest swego rodzaju obrazem stanu obecnego, który ulega dynamicznym zmianom w czasie. W ich wyniku jedne kraje zyskują, a inne tracą na atrakcyjności inwestycyjnej. Dzięki temu Polska ma wciąż szansę, by w przyszłości móc poprawić swoją pozycję.

dla inwestycji w przemyśle ochrony zdrowia

„ Najbardziej atrakcyjnymi krajami pod względem poziomu badań w przemyśle ochrony zdrowia są Szwecja, Finlandia i Dania „

Kryteria lokalizacji

Do oceny atrakcyjności kraju pod względem lokalizacji inwestycji wzięto pod uwagę 20 kryteriów. Wybór każdego z nich ma swoje uzasadnienie i tworzy z innymi kryteriami nierozdzielny całość.

Jakość siły roboczej (kryterium 1.) odgrywa bardzo istotną rolę w przemyśle ochrony zdrowia. Wykwalifikowany personel jest potrzebny nie tylko w obszarze badań i rozwoju (R&D)², ale również w pozostałych obszarach funkcjonowania firm. Wy-

By przeanalizować wpływ rozszerzenia Unii na europejski przemysł ochrony zdrowia, firma Capgemini przygotowała raport zatytułowany: *Rozszerzenie Unii Europejskiej jako siła napędowa dla europejskiego przemysłu związanego z ochroną zdrowia*.

W ramach analizy tego opracowania w 6. numerze *Menedżera Zdrowia* ukazała się pierwsza część artykułu dotyczącego zjawisk, jakie prawdopodobnie nastąpią po rozszerzeniu Unii Europejskiej w europejskim przemyśle związanym z ochroną zdrowia. Tym razem przedmiotem rozważań jest analiza porównawcza poszczególnych krajów Unii Europejskiej oraz krajów kandydujących¹ w zakresie kryteriów decydujących o lokalizacji w nich inwestycji z obszaru ochrony zdrowia.

Ze względu na duże zróżnicowanie wewnętrzne sektora ochrony zdrowia wyróżniono w nim cztery podsektory, tj. innowacyjny przemysł farmaceutyczny, przemysł farmaceutyczny produkujący generyki i leki OTC, przemysł biotechnologiczny oraz przemysł produkujący urządzenia medyczne. W obrębie każdego podsektora został stworzony odrębny ranking krajów pod względem ich atrakcyjności dla inwestycji.

MIEJSCE W SZEREGU

Atrakcyjność lokalizacji wg wybranych kryteriów

Nazwa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
kwalifikacje pracowników	SE	FI	BE	IE	GB	DK	DE	ES	NL	SK	FR	GR	HU	AT	PL	CY	PT	SI	CZ	LU	IT	LV	EE	LT	BG	MT	RO	TR
jakość i poziom badań naukowych	SE	FI	DK	NL	GB	DE	BE	AT	FR	IE	IT	ES	SI	CZ	LU	EE	HU	GR	LV	PT	LT	SK	PL	TR	MT	BG	CY	RO
lokalne standardy jakości pracy (liczba wypadków w pracy)	NL	BG	LU	GR	GB	SE	IE	DK	FR	FI	BE	DE	AT	ES	IT	PL	HU	SI	CZ	PT	SK	RO	LV	CY	LT	MT	TR	EE
jakość życia (<i>Human Development Index</i>)	AT	NL	BE	DK	SE	FI	LU	FR	DE	GB	IE	ES	IT	PT	GR	CZ	HU	CY	SI	MT	PL	LT	EE	LV	SK	RO	TR	BG
poziom nowoczesności lokalizacji (indeks innowacyjności)	SE	FI	DK	NL	MT	GB	IE	LU	LT	DE	FR	BE	ES	AT	LV	EE	IT	CZ	SI	HU	TR	BG	SK	PT	PL	GR	CY	RO
bliskość klienta	DE	FR	GB	IT	ES	BE	TR	NL	SE	PT	PL	GR	AT	FI	DK	IE	HU	CZ	RO	EE	LV	LT	SK	SI	BG	LU	CY	MT
bliskość dostawcy	FR	GB	DE	IT	IE	ES	NL	SE	BE	DK	TR	AT	PT	PL	SI	HU	FI	GR	RO	CZ	BG	SK	LT	LV	EE	CY	MT	LU
bliskość lotniska	LU	BE	NL	DK	GB	DE	CY	MT	GR	IT	AT	IE	FR	SI	ES	CZ	PT	BG	EE	SK	PL	TR	LV	LT	RO	FI	SE	HU
jakość infrastruktury transportowej	NL	BE	HU	AT	RO	PL	FR	CZ	DE	IT	LU	GB	SK	BG	DK	LV	LT	FI	EE	ES	TR	SI	IE	PT	CY	SE	GR	MT
koszty płac i bonusów	RO	BG	EE	SK	HU	PL	LV	CZ	LT	TR	MT	PT	SI	GR	ES	CY	IE	IT	FR	GB	LU	SE	NL	AT	FI	BE	DK	DE
koszty energii i usług komunalnych	SK	CZ	ES	LV	LT	FR	EE	SE	SI	AT	GB	RO	BE	GR	HU	DE	PL	FI	NL	DK	IE	PT	BG	LU	MT	CY	IT	TR
opodatkowanie przedsiębiorstw	DE	IT	ES	MT	FR	AT	BE	PT	TR	CZ	LU	DK	GB	FI	NL	SE	PL	EE	GR	SK	SI	RO	LV	BG	HU	LT	IE	CY
ubezpieczenia	FI	SE	DK	GB	LU	NL	AT	BE	DE	FR	PT	ES	EE	IE	SI	HU	IT	CY	MT	CZ	LT	PL	BG	LV	GR	SK	RO	TR
zachęty inwestycyjne	CZ	NL	FI	BE	DK	LU	IE	AT	IT	DE	GB	FR	HU	GR	PT	ES	SE	BG	PL	SK	RO	SI	CY	LT	EE	LV	MT	TR
uciążliwość regulacji prawnych	FI	DK	LU	SK	AT	ES	EE	IE	PT	NL	HU	SE	FR	CZ	BE	GR	IT	CY	LV	LT	MT	BG	TR	SI	GB	PL	RO	DE
poziom biurokracji	FI	DK	LU	SE	EE	IE	NL	ES	HU	AT	GB	FR	BE	CZ	CY	LV	LT	MT	BG	IT	SI	PT	DE	SK	TR	PL	GR	RO
dostępność funduszy <i>venture capital</i>	FI	NL	IE	LU	GB	SE	DK	BE	FR	AT	ES	EE	GR	DE	CZ	PL	HU	CY	LV	LT	MT	BG	PT	RO	SI	IT	SK	TR
stabilność polityczna	BE	DK	IE	LU	NL	SE	GB	AT	FI	DE	IT	MT	GR	CY	PT	ES	HU	FR	LT	SI	PL	CZ	TR	BG	LV	SK	EE	RO
ochrona patentów	FI	AT	DE	SE	DK	NL	LU	FR	IE	BE	GB	HU	EE	CZ	GR	ES	LV	LT	SK	CY	MT	PT	IT	SI	TR	PL	BG	RO
zachęty podatkowe dotyczące wydatków na badania i rozwój	ES	PT	NL	IT	AT	GB	FR	DK	IE	BE	FI	LV	MT	GR	SE	HU	DE	LU	CY	CZ	EE	LT	PL	SK	SI	BG	RO	TR

1 AT AUSTRIA
2 BE BELGIA
3 BG BUŁGARIA
4 CY CYPR

5 CZ REP. CZESKA
6 DE NIEMCY
7 DK DANIA
8 EE ESTONIA

9 ES HISZPANIA
10 FI FINLANDIA
11 FR FRANCJA
12 GB WLK. BRYTANIA

13 GR GRECJA
14 HU WĘGRY
15 IE IRLANDIA
16 IT WŁOCHY

17 LT LITWA
18 LU LUKSEMBURG
19 LV ŁOTWA
20 MT MALTA

21 NL HOLANDIA
22 PL POLSKA
23 PT PORTUGALIA
24 RO RUMUNIA

25 SE SZWECJA
26 SI SŁOWENIA
27 SK SŁOWACJA
28 TR TURCJA

nika to ze specyfiki produktów i skomplikowanych wymagań, jakie firmy muszą spełniać, gdyż ich działalność i produkty mają bezpośredni wpływ na ludzi życie i zdrowie.

Poziom badań naukowych (kryterium 2.) ma szczególne znaczenie dla podsektorów przemysłu ochrony zdrowia z silnie rozwiniętym obszarem R&D. Dostępność uniwersytetów, instytutów badawczych oraz firm z dziedziny przemysłu ochrony zdrowia umożliwia nawiązywanie m.in. różnorodnych form współpracy, a także przyciąga wykwalifikowany personel. Szczególne znaczenie ma tu współpraca między podsektorem biotechnologii oraz uniwersytetami kształcącymi w zakresie nauk przyrodniczych.

Ze względu na ogromną odpowiedzialność charakteryzującą proces produkcji i rozwoju leków oraz aparatury medycznej lokalne standardy jakości pracy (kryterium 3.) powinny być na jak najwyższym poziomie.

Wysoka jakość życia (kryterium 4.) jest istotną zachętą, pomagającą przyciągnąć wykwalifikowaną siłę roboczą.

Dla podsektorów koncentrujących wysiłki na procesie *brandingu* zasadniczą rolę przy dokonywaniu wyborów inwestycyjnych odgrywa sposób postrzegania danej lokalizacji przez przyszłych klientów – *image* (kryterium 5.).

Bliskość konsumentów (kryterium 6.), dostawców (kryterium 7.) i lotnisk (kryterium 8.) brana jest pod uwagę ze względu na redukcję kosztów dystrybucji i transportu.

Jakość infrastruktury transportowej (kryterium 9.) odgrywa znaczącą rolę w tych podsektorach, które dokonują dystrybucji produktów na wielką skalę.

Różne kryteria kosztowe (kryteria 10.–14.) są ważne dla tych podsektorów przemysłu, w których konkurencja cenowa jest najbardziej istotna.

W przemyśle ochrony zdrowia zawite regulacje prawne, a co za tym idzie, trudności ze sprostaniem wymogom prawa (kryterium 15.) mogą skutecznie odstraszyć potencjalnego inwestora.

Podobne utrudnienia mogą dotyczyć kwestii związanych z uzyskaniem niezbędnych pozwoleń na prowadzenie działalności przemysłowej na dużą skalę (kryterium 16.).

Dostępność funduszy typu *venture capital* (kryterium 17.) oraz zachęty podatkowe do inwestowania w badania i rozwój (kryterium 20.) są bardzo ważne dla przyciągnięcia firm rozpoczynających działalność w sektorze biotechnologicznym.

Skuteczna ochrona praw patentowych oraz praw autorskich (kryterium 19.) jest niezbędna dla inwestycji w przemysł ochrony zdrowia, gdzie specyficzne *know-how* jest zasadniczym czynnikiem sukcesu.

Decyzje dotyczące lokalizacji przyszłych inwestycji wiążą się ze znaczącymi nakładami finansowymi, dlatego przyszły inwestor jest żywotnie zain-

teresowany bezpieczeństwem zainwestowanych środków. Z tego względu stabilność polityczna jest warunkiem wstępnym (podstawowym) przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych (kryterium 18.). W przypadku analizowanych państw mamy co prawda do czynienia ze stabilnymi demokracjami parlamentarnymi, jednakże kraje te różnią się pod względem stabilności układów politycznych i trwałości rządów.

Szczegółowy opis kryteriów decyzyjnych

1. Jakość siły roboczej

Ocena jakości lokalnej siły roboczej w obrębie 25 krajów UE oraz 3 krajów kandydujących została dokonana przy użyciu następujących wskaźników:

- **przeciętny okres edukacji** – określa przeciętny poziom wykształcenia w danym kraju;
- **procentowy udział osób z wyższym wykształceniem w społeczeństwie** – informuje o dostępności wykształconego personelu.

Wśród analizowanych krajów siła robocza najwyższej jakości jest w Szwecji, Finlandii, Belgii, Irlandii i Wielkiej Brytanii. Kraje, które mają znaczące zaległości w tej dziedzinie, to Malta, Rumunia i Turcja.

2. Poziom badań naukowych

Poziom badań naukowych w poszczególnych krajach został opisany na podstawie następujących wskaźników:

- **liczby publikacji naukowych z zakresu przemysłu ochrony zdrowia przypadająca na milion mieszkańców**; wskaźnik ten określa poziom i jakość badań naukowych w dziedzinie przemysłu ochrony zdrowia;
- **wydatków na badania i rozwój jako procentu PKB** – wskazujących poziom środków dostępnych dla badań w sektorach prywatnym i publicznym.

Według naszej oceny Szwecja, Finlandia i Dania są krajami najbardziej atrakcyjnymi pod względem poziomu badań w przemyśle ochrony zdrowia. Wysoką pozycję zajmują również Wielka Brytania i Holandia. Pozostałe kraje (w tym nowi członkowie i przyszłe kraje UE) otrzymały niskie oceny. Wśród nowych członków Unii najlepiej wypadły Słowenia i Czechy, osiągając wyniki porównywalne z dotychczasowymi krajami UE – Luksemburgiem i Hiszpanią.

3. Lokalne standardy jakości pracy

Ocena lokalnych standardów pracy nie jest łatwa. Ze względu na niewielką liczbę informacji, oceny tego kryterium dokonano na podstawie:

- **liczby śmiertelnych wypadków przy pracy przypadających na 100 tys. zatrudnionych.**

PRZEDSIONEK EUROPY

Ocena atrakcyjności lokalizacyjnej wybranych krajów

Kraj	Przemysł biotechnologiczny	Innowacyjny przemysł farmaceutyczny	Przemysł farmaceutyczny produkujący generyki i leki OTC	Przemysł produkujący urządzenia medyczne
AUSTRIA	2	2	4	2
BELGIA	2	2	3	2
BULGARIA	4	4	3	4
CYPR	4	4	3	4
CZECHY	3	4	3	4
DANIA	1	1	2	1
ESTONIA	4	4	2	4
FINLANDIA	1	1	1	1
FRANCJA	2	2	1	2
GRECJA	3	4	3	4
HISZPANIA	2	3	2	3
HOLANDIA	1	1	2	1
IRLANDIA	2	1	1	2
LITWA	4	4	3	4
LUKSEMBURG	2	1	2	2
ŁOTWA	4	4	3	4
MALTA	4	4	4	4
NIEMCY	2	3	4	3
POLSKA	4	4	4	4
PORTUGALIA	3	4	3	4
RUMUNIA	4	4	4	4
SŁOWACJA	4	4	2	4
SŁOWENIA	4	4	4	4
SZWECJA	1	1	2	1
TURCJA	4	4	4	4
WĘGRY	3	3	1	3
WLK. BRYTANIA	2	2	1	2
WŁOCHY	3	4	3	4

Legenda

1 – najbardziej atrakcyjne dla inwestycji; 2 – atrakcyjne dla inwestycji; 3 – średnio atrakcyjne dla inwestycji; 4 – mało atrakcyjne dla inwestycji

Materiały źródłowe: opracowanie Capgemini

Najniższymi standardami pracy i najwyższą liczbą śmiertelnych wypadków przy pracy w stosunku do liczby zatrudnionych charakteryzują się: Estonia, Turcja, Malta, Litwa i Cypr. Najwyższe standardy pracy obowiązują w Holandii, Bułgarii i Luksemburgu.

4. Jakość życia

Jakość życia w poszczególnych krajach została oceniona na podstawie dwóch wskaźników:

- **światowego rankingu jakości życia (Worldwide quality of life ranking);**
- **Human Development Index.**

Najwyższą jakość życia oferuje Austria, kraje Beneluksu oraz kraje skandynawskie. Nowe kraje członkowskie i pretendujące do członkostwa otrzymały zdecydowanie niższe oceny. Według powyższych wskaźników najgorzej żyje się mieszkańcom Rumunii, Turcji oraz Bułgarii.

5. Wizerunek lokalizacji (*image*)

Do określenia wizerunku poszczególnych krajów w zakresie atrakcyjności lokalizacji został zastosowany indeks innowacyjności (*Innovation Index*), sporządzony przez Unię Europejską. Na

graf. 2 x Natalia Gościński

„ Wśród nowo przyjętych krajów największą produkcją farmaceutyczną mogą pochwalić się Polska, Węgry i Słowenia „

wartość indeksu składają się m.in. następujące wskaźniki:

- procentowy udział nowych produktów wprowadzonych na rynek w ostatnim okresie;
- procentowy udział rynku telekomunikacyjnego i IT (ICT market) w ogólnym PKB;
- liczba gospodarstw domowych z dostępem do Internetu.

Kraje skandynawskie oraz Holandia przewodzą w tej klasyfikacji. Wśród nowych członków najlepiej wypadły Malta i Litwa. Na końcu listy znalazły się Polska, Grecja, Cypr oraz Rumunia.

6. Bliskość konsumentów

Oceny tego kryterium dokonano na podstawie wartości sprzedaży farmaceutyków na rynku krajowym. Największe rynki farmaceutyczne mają Niemcy, Francja oraz Wielka Brytania. Wysokie wskaźniki sprzedaży leków są również we Włoszech i Hiszpanii. Wśród nowych krajów członkowskich oraz krajów ubiegających o akcesję najwyższe lokaty zajmują Polska i Turcja. Należy podkreślić, że w krajach, które wstąpiły do UE w 2004 r. i pretendujących do członkostwa, lokalne rynki farmaceutyków charakteryzują się dużym potencjałem wzrostu.

Ponieważ wskaźnik ten zastosowano również w odniesieniu do sektora przemysłu ochrony zdrowia, gdzie nie ma intensywnych nakładów na badania, należy zaznaczyć, że istnieją duże różnice pomiędzy poszczególnymi krajami w popycie na leki generyczne. I tak np. we Francji, która jest w ścisłej czołówce krajów o największym rynku farmaceutyków, leki generyczne stanowią niewielką część ogólnej sprzedaży. Z powodu kulturowych, ekonomicznych i historycznych przyczyn Francuzi nigdy nie byli zwolennikami leków generycznych, a lekarze francuscy niechętnie je przepisują. Z kolei w Niemczech zachęca się do korzystania z generyków, co jest traktowane jako mechanizm kontroli kosztów w środowisku, gdzie ceny leków są regulowane mechanizmami rynkowymi (Francja natomiast stosuje rządową kontrolę cen oraz regulacje dotyczące refundacji kosztów zakupu leków).

7. Bliskość dostawców

W celu oceny dostępności oraz bliskości dostawców został użyty wskaźnik wielkości produkcji farmaceutyków w każdym z badanych krajów. Metoda ta pozwala na łatwe zaobserwowanie, gdzie w poszczególnych krajach lokalizowane są fabryki.

W tej klasyfikacji przewodzą Wielka Brytania, Francja, Niemcy oraz Włochy, jako kraje starej Unii Europejskiej. Wśród nowo przyjętych krajów największą produkcją farmaceutyczną mogą pochwalić się Polska, Węgry i Słowenia.

8. Bliskość lotnisk

Badając kryterium bliskości lotnisk, wzięto pod uwagę następujące czynniki:

- **przeciętny obszar przypadający na główne lotnisko/lotniska (mierzony w tys. km²)** – obrazuje gęstość sieci lotnisk;
- **przeciętny tonaż ładunku obsługiwany przez lotnisko (wyrażony w tys. t/lotnisko)** – obrazuje jakość infrastruktury służącej do obsługi ładunków na lotnisku.

W tej klasyfikacji najlepiej wypadł Luksemburg. Jako argument potwierdzający słuszność umieszczenia tego kraju na 1. miejscu w rankingu może

ważyć, że różnice na obszarze Wspólnoty uległy znacznemu pogłębieniu. Wśród wszystkich analizowanych państw najniższe koszty wynagrodzeń mają Bułgaria i Rumunia. W krajach przyjętych do Unii w maju 2004 r. koszty wynagrodzeń podlegały wolnemu wzrostowi już od chwili podjęcia decyzji o wstąpieniu do UE.

11. Koszty energii i usług komunalnych

Badając koszty energii oraz usług komunalnych, uwzględniono następujące czynniki:

- **przeciętne ceny energii;**
- **przeciętne ceny gazu.**

Najniższe koszty mediów notuje się na Słowacji i w Czechach, najwyższe ceny usług tego typu obowiązują w Turcji, Włoszech oraz na Cyprze i Malcie. Wbrew oczekiwaniom, koszty te w mniejszym stopniu zależą od bliskości źródeł lub możliwości ich eksploatacji, znacznie istotniejszą rolę odgrywa

„ Największe udogodnienia dla inwestorów stosuje się w Czechach, Holandii, Finlandii i Belgii „

służyć fakt, iż m.in. w tym państwie znajduje się europejski przelotowy port lotniczy firmy Federal Express. Wysokie miejsca na liście zajmują Belgia (lotnisko w Brukseli) oraz Holandia (lotnisko Schiphol w Amsterdamzie). Nowi członkowie UE oraz pozostali kandydaci wypadają pod tym względem zdecydowanie słabiej.

9. Jakość infrastruktury transportowej

Przy ocenie jakości infrastruktury transportowej zostały wzięte pod uwagę następujące wskaźniki:

- **gęstość sieci drogowej** – długość sieci drogowej (w km) przypadająca na 1 km² powierzchni kraju;
- **gęstość sieci dróg wodnych** – długość sieci dróg wodnych przypadająca na km²;
- **poziom dywersyfikacji wykorzystania różnych rodzajów transportu (kolejowego, drogowego, wodnego i wodnego)** – im bardziej równomierny rozkład wykorzystania poszczególnych rodzajów transportu, tym wskaźnik ten osiąga wyższą wartość.

Najwyższym poziomem rozwoju infrastruktury transportowej charakteryzują się Holandia i Belgia.

10. Koszty wynagrodzeń pracowników

Koszty wynagrodzeń stanowią istotne kryterium dla większości przedsiębiorstw z różnych dziedzin gospodarki. Przyjęcie nowych członków spowodowało,

że różnice na obszarze Wspólnoty uległy znacznemu pogłębieniu. Wśród wszystkich analizowanych państw najniższe koszty wynagrodzeń mają Bułgaria i Rumunia. W krajach przyjętych do Unii w maju 2004 r. koszty wynagrodzeń podlegały wolnemu wzrostowi już od chwili podjęcia decyzji o wstąpieniu do UE.

12. Opodatkowanie przedsiębiorstw

Obciążenia fiskalne mają bardzo duży wpływ na inwestycje w przemysł ochrony zdrowia. W analizie wzięto pod uwagę nie tylko podstawową stawkę podatku dochodowego od przedsiębiorstw, lecz także podatki lokalne i inne opłaty nałożone na firmy.

Niemcy i Włosi mają najwyższe stawki podatkowe w Unii, podczas gdy na Cyprze i w Irlandii podatki są najniższe. Trzeba przy tym pamiętać, że na faktyczne obciążenie fiskalne przedsiębiorstw, oprócz podstawowych stawek podatkowych, składają się również potencjalne zachęty podatkowe oferowane przez dany kraj.

13. Koszty ubezpieczeń

W produkcji wartościowych wyrobów bardzo duże znaczenie mają koszty ubezpieczeń. Produkty wytwarzane przez przemysł ochrony zdrowia (zwłaszcza markowe farmaceutyki lub aparatura medyczna) stanowią potencjalny, bardzo atrakcyjny cel dla złodziei. W związku z tym wielkość kosztów ubezpieczeń stanowi istotny wskaźnik dla producentów. Przy ocenie kosztów ubezpieczeń zostały wzięte pod uwagę następujące kryteria:

- **wskaźnik korupcyjności kraju** – określa poziom korupcji w danym kraju;
- **liczba przestępstw przypadająca na 100 tys. mieszkańców.**

W rankingu przewodzą kraje skandynawskie (Finlandia, Szwecja i Dania) oraz Wielka Brytania, gdzie występują najniższe koszty ubezpieczeń. Listę zamykają Rumunia i Turcja.

14. Zachęty inwestycyjne

Państwowe agencje inwestycji zagranicznych stosują różnego rodzaju zachęty w celu przyciągnięcia inwestorów. W ramach proponowanych zachęt oraz udzielanych ulg inwestycyjnych wyróżnia się m.in.:

1. **Zachęty fiskalne** – najczęściej wykorzystywane narzędzie, zachęcające właścicieli kapitału do lokowania planowanych inwestycji w danym kraju. Zachęty podatkowe zwykle są oparte na odpowiednich uregulowaniach prawnych, gdyż zmiany w podatkach najczęściej wymagają zmian legislacyjnych. Zachęty inwestycyjne często przyjmują również formę pakietu specjalnie stworzonego dla danego inwestora.
2. **Zachęty finansowe** – mogą mieć postać subsydiowania infrastruktury (zbudowanie niezbędnej infrastruktury technicznej – dróg, tras kolejowych, portów) lub środków komunikacji, które spełnią oczekiwania inwestora; dopłat do szkoleń pracowników – w miejscach, gdzie występuje niedobór kwalifikowanej siły roboczej; udziału w kosztach związanych z przeniesieniem działalności – władze mogą zaoferować pomoc finansową, pokrywając koszty przeniesienia działalności; wsparcia administracyjnego – władze mogą zastosować ukryte subsydiowanie, polegające na przejęciu części obowiązków firm przez rządowe agencje promujące inwestycje w celu, np. przyspieszenia procesu uzyskiwania niezbędnych pozwoleń na prowadzoną działalność; tymczasowego subsydiowania wynagrodzeń – w okresie przejściowym władze administracyjne mogą pokrywać część wynagrodzeń pracowniczych; kredytów dla inwestorów – w postaci udzielania kredytów na preferencyjnych warunkach lub udzielania gwarancji dla tych kredytów; sprzedaży nieruchomości na preferencyjnych zasadach lub też udziału w kosztach działalności.
3. **Zachęty o charakterze prawnym** – ten rodzaj zachęt inwestycyjnych ma pomóc w sprostaniu wymogom prawnym towarzyszącym nowemu przedsięwzięciu. Są to, np. zwolnienie danej inwestycji z przeprowadzenia czynności o charakterze dostosowawczym do lokalnych regulacji prawnych lub objęcie inwestycji mniej restrykcyjnymi wymaganiami związanymi z normami dotyczącymi rynku pracy, ochrony środowiska, regulacji socjalnych.

W danym rankingu największe udogodnienia dla inwestorów stosuje się w Czechach, Holandii, Finlandii i Belgii. Za nimi są się Dania, Luksemburg, Irlandia, Austria, Włochy i Niemcy. W gronie nowych członków UE niekwestionowanymi liderami w zakresie udogodnień inwestycyjnych są Czechy i Węgry.

15. Uciążliwość regulacji prawnych

Do oceny tego kryterium wykorzystano odpowiedni wskaźnik przygotowany przez IMD³. Wysoka wartość wskaźnika wskazuje na przyjazne regulacje prawne dla tworzenia konkurencyjności przedsiębiorstw.

Finlandia, Dania oraz Luksemburg dysponują rozwiązaniami prawnymi nieograniczającymi konkurencyjności przedsiębiorstw. Z kolei Niemcy, Polska, Rumunia, Wielka Brytania oraz Słowenia mają najmniej przyjazne rozwiązania prawne, stanowiące przeszkodę na drodze do podnoszenia konkurencyjności firm. Wśród krajów nowo przyjętych najlepsze rozwiązania legislacyjne obowiązują na Słowacji, w Estonii oraz na Węgrzech.

16. Łatwość rozpoczęcia działalności

Nie dysponujemy szczegółowymi danymi na temat trudności w uzyskaniu pozwoleń niezbędnych do wybudowania fabryki farmaceutycznej. Do analizy tego kryterium wykorzystano wskaźnik poziomu biurokracji. Mierzymy nim liczbę pozwoleń niezbędnych do prowadzenia działalności oraz ich dostępność. Krajem o najniższym poziomie biurokracji jest Finlandia. Kolejne miejsca zajęły Dania, Luksemburg i Szwecja. Wśród nowych członków UE najlepsze rozwiązania dotyczące tych kwestii obowiązują w Estonii. Najbardziej uciążliwa biurokracja dotyczy przedsiębiorców działających w Grecji i Rumunii.

17. Dostępność funduszy typu *venture capital*

Dostępność funduszy *venture capital* jest istotnym czynnikiem wyboru lokalizacji przedsięwzięcia związanego z innowacyjnym sektorem, jakim jest biotechnologia.

Najłatwiej uzyskać fundusze *venture capital* w Finlandii, Holandii oraz Irlandii. Wśród nowych członków UE najlepiej pod tym względem jest w Estonii. Najmniej atrakcyjnie wypadają Włochy, Słowacja oraz Turcja.

18. Stabilność polityczna

Aby określić stabilność polityczną danego kraju, zastosowano następujące wskaźniki:

- **poziom demokracji** – im wyższy, tym dany kraj jest stabilniejszy politycznie;
- **długość kadencji rządowej (średnia ponad 5 lat)** – odzwierciedla stabilność ekipy rządzącej.

Większość państw członkowskich UE charakteryzuje się wysokim poziomem stabilności politycznej. Wśród nowych członków najwyżej ocenione zostały Malta oraz Cypr. Ostatnie miejsca w klasyfikacji zajęły Słowacja, Estonia i Rumunia.

19. Ochrona praw patentowych

Poziom ochrony praw patentowych jest zróżnicowany między poszczególnymi krajami. Kwestia ta była szeroko dyskutowana w trakcie procesu negocjacyjnego z nowymi członkami Wspólnoty. Kryterium to zostało ocenione na podstawie wskaźnika ochrony patentów i praw autorskich.

Spośród analizowanych krajów Finlandia, Austria i Niemcy zapewniają najlepszą ochronę patentów i praw autorskich. Polska, Bułgaria oraz Rumunia zamykają listę. Niektóre z nowych krajów członkowskich, m.in. Węgry i Estonia, dysponują lepszymi rozwiązaniami prawnymi w tej kwestii aniżeli np. Włochy czy Portugalia.

20. Zachęty podatkowe związane z inwestycjami w badania i rozwój

Zachęty te są bardzo ważne szczególnie dla innowacyjnych sektorów przemysłu ochrony zdrowia, np. sektora biotechnologii. Firmy muszą ponosić olbrzymie nakłady na R&D, zanim staną się dochodowe. Z tego względu kryterium to jest brane pod uwagę przy wyborze lokalizacji inwestycji.

Największe udogodnienia dla inwestycji w badania i rozwój czekają na inwestorów w Hiszpanii oraz Portugalii. Kolejne miejsca zajęły odpowiednio Holandia, Włochy i Austria. Pozostałe kraje w relatywnie niewielkim stopniu udzielają rekompensat związanych z wydatkami na R&D ponoszonymi przez przedsiębiorców.

Wyniki analizy w odniesieniu do poszczególnych podsektorów

Innowacyjny przemysł farmaceutyczny

Finlandia, Szwecja, Dania i Holandia są w czołówce innowacyjności w przemyśle farmaceutycznym, tuż za nimi plasują się Irlandia i Luksemburg. Zgodnie z rankingiem, wśród nowych członków Unii najlepszym krajem do lokalizacji inwestycji są Węgry. Niestety, Polska zajęła niskie miejsce w tym rankingu.

Przemysł farmaceutyczny produkujący generyki i leki OTC

Irlandia jest najbardziej atrakcyjnym miejscem lokalizacji inwestycji przemysłu farmaceutycznego, tuż za nią plasuje się Finlandia, Francja, Węgry i Wielka Brytania. Jedną z głównych przyczyn, dla których Irlandia przewodzi w rankingu, jest hojność w zakresie zachęt podatkowych. Najbardziej atrakcyjne pod tym względem wśród nowych członków UE są Węgry, Estonia i Słowacja. Polska zajęła niską lokatę

w tym rankingu. Jest to spowodowane słabą strukturą regulacyjną i biurokracją. Silną stroną Polski są niskie koszty robocizny oraz największy rynek farmaceutyczny w Europie Środkowo-wschodniej.

Przemysł biotechnologiczny

Finlandia, Szwecja, Dania i Holandia są najbardziej atrakcyjne dla firm chcących inwestować w biotechnologie. Kraje te nie wykorzystają jeszcze w pełni swojego potencjału w tej dziedzinie.

Przemysł produkujący urządzenia medyczne

Dla przemysłu produkującego urządzenia medyczne najbardziej atrakcyjnymi miejscami lokalizacji są Finlandia, Szwecja, Dania i Holandia. Wśród nowych członków UE najbardziej atrakcyjne są Węgry, a następnie Czechy.

Zastosowana metodologia analizy

Do oceny danego kraju jako miejsca potencjalnej inwestycji wybrano 20 specyficznych kryteriów. W zależności od podsektora, jakiego dotyczy dana inwestycja, poszczególne kryterium ma różne znaczenie, a niektóre kryteria mają zastosowanie tylko do części podsektorów.

Każde z kryteriów lokalizacji inwestycji uwzględnia jeden lub kilka wskaźników użytych do jego pomiaru. Każdy wskaźnik był oceniany w skali od 0 do 10, gdzie 0 charakteryzuje najniższą przyznaną notę, a 10 maksymalną, pozytywną ocenę.

W przypadkach, gdy kilku wskaźników użyto jednocześnie, łączny wskaźnik dla kraju został wyliczony przez zważenie zastosowanych wskaźników miernikami o jednakowej wartości. Ostatecznie w ramach danego kryterium wszystkie kraje zostały uszeregowane wg ogólnego wskaźnika i, w zależności od miejsca w rankingu, otrzymały ocenę od 0 do 10.

Suma punktów, jakie kraj otrzymał w ramach poszczególnych kryteriów, złożyła się na końcową ocenę, charakteryzującą ogólną atrakcyjność danego kraju dla inwestycji w sektorze ochrony zdrowia.

Wszystkie analizowane kraje zostały w oparciu o te wyniki podzielone na 4 grupy pod względem atrakcyjności inwestycji: kraje najbardziej atrakcyjne, kraje atrakcyjne, kraje średnio atrakcyjne oraz kraje mało atrakcyjne dla inwestycji w przemyśle ochrony zdrowia. Grupy te zostały wyodrębnione oddzielnie dla każdego z 4 podsektorów wyróżnionych w ramach przemysłu ochrony zdrowia.

Zbigniew Tytko
starszy konsultant w Dziale Doradztwa Capgemini Polska

¹ Rumunia, Bułgaria i Turcja

² Research and Development – R&D

³ Międzynarodowy Instytut Kształcenia Menedżerów z Lozanny w Szwajcarii